

Irányelvek a módszertani munkáról

A Szlovák Szocialista Köztársaság kulturális minisztériumának irányelvei az egységes rendszerbe tartozó könyvtárak módszertani munkájáról.

A Smernice Ministertva kultúry Slovenskej socialistickej republiky o metodickej činnosti v knižniciach jednotej sústavy v Slovenskej socialistickej republike c. dokumentumot (Príloha Časopisu Čitateľ', 1977. 2.no. 1-4.p.) TARR Lászlóné fordította.

A Szlovák Szocialista Köztársaság kulturális minisztériuma egyetértésben a Szlovák Szocialista Köztársaság könyvtárainak irányításával megbízott illetékes központi szervekkel az egységes könyvtári rendszerről megjelent 53/1959 Zb' számú törvény 5. §.3. bekezdésének és a 6. §.1. bekezdésének, valamint a 12. §-ának értelmében a könyvtárak módszertani tevékenységéről a következő irányelveket adja ki:

I. FEJEZET ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. A módszertani munka biztosítja az egységes rendszerbe tartozó könyvtárak (a továbbiakban csak "rendszer") kölcsönös eszmei, szakmai és szervezeti összehangolását; a hálózatok és régiók keretén belül a könyvtárak rendszeres, egységes tevékenységének koordinálását.

2. A módszertani tevékenység mint az irányítás alkotó része, az irányító szerveknek segít abban, hogy biztosítsák a rendszerbe tartozó könyvtárak eszmei nevelő és tudományos-tájékoztató feladatainak az ellátását.

3. A rendszeren belül a Szlovák Szocialista Köztársaság kulturális minisztériuma a módszertani tevékenységet az egyes központi szervek számára kiadott utasítások formájában biztosítja. A központi módszertani funkciókat az egész rendszeren belül a Szlovák Szocialista Köztársaság kulturális minisztériumának megbízásával a Matica slovenská látja el.

4. Módszertani tevékenységet látnak el a könyvtárak módszertani hatáskör ellátásával felruházott szakrészlegei.

II. FEJEZET A MÓDSZERTANI TEVÉKENYSÉG IRÁNYVONALA

A módszertani tevékenység a következők ellátására irányul:

a) a könyvtári munka céljaira, különös tekintettel a szocialista em-

ber nevelésére, egyéniségének harmonikus fejlesztésére, a könyvtárak kulturális színvonalának és tudományos-műszaki haladásának segítésére;

b) a könyvtári munka formáira, különös tekintettel az állománygyarapításra, a feldolgozó munkára, az állományvédelemre, az állomány hozzáférhetővé tételére és propagandájára, a könyvtári, bibliográfiai és tájékoztatási tevékenységre, szolgáltatásokra, az olvasókkal és a könyvtár használóival való egyéni és csoportos foglalkozásokra és egyéb alkotó tevékenységre;

c) a könyvtári munka feltételeire és eszközeire, különös tekintettel az irányítás és a munka tudományos megszervezésének, a könyvtári állományok, a dolgozók, a helyiségek, az anyagi-technikai berendezések és pénzügyi eszközök ésszerű és hatékony rendszerére.

III. FEJEZET A MÓDSZERTANI TEVÉKENYSÉG FELADATAI

A módszertani tevékenység feladatai és terjedelme a rendszeren belül a módszertani intézmények funkciójából és hierarchikus besorolásából következnek.

A módszertani munka alapvető feladatai a következők:

- a) a könyvtári szakirodalom dokumentációjának és állományának kiépítésére;
- b) az irányítás alá tartozó könyvtárak levéltári anyagának és a dokumentáció módszertanának kidolgozása;
- c) új ismeretek és a legjobb módszerek összegyűjtése a könyvtári munka minden területéről;
- d) kutató és elemző tevékenység, adatok és információk gyűjtése és feldolgozása a könyvtárak jelenlegi helyzetéről;
- e) anyagok gyűjtése és feldolgozása az irányító szervek döntési, tervezési, ellenőrzési és értékelési tevékenysége számára;
- f) elméleti, analitikai-statisztikai és empirikus anyagok feldolgozása a prognosztizálás és a távlati tervezés számára;
- g) kutató és elméleti tevékenység ellátása a könyvtárügy területén, e tevékenységek eredményeinek a gyakorlatban történő alkalmazása;
- h) kísérletek végzése és az eredmények gyakorlatban történő bevezetése;
- i) a könyvtári munka gyakorlatában érvényesíthető optimális munkamegosztás, valamint a centralizálás és a racionalizálási lehetőségek figyelembevételével munkamódszerek kidolgozása, bevezetése és szabványosítása;
- j) a felettes szervek irányelveinek, utasításainak és egyéb intézkedéseinek végrehajtása során a könyvtárak módszertani-instruktív irányítása;
- k) módszertani-instruktív szolgáltatások nyújtása;
- l) a könyvtári dolgozók neveléséről és képzéséről való rendszeres tervszerű gondoskodás;
- m) módszertani-instruktív jellegű elméleti publikációk és tanulmányok kiadása, a könyvtári munka és e munka eredményeinek propagálása a sajtóban és a többi tömegkommunikációs eszköz útján;

- n) szocialista munkaverseny kezdeményezése, szervezése és eszmei tartalommal való megtöltése, valamint a könyvtári dolgozók kezdeményezésére irányuló motivációk egyéb formáinak támogatása;
- o) a könyvtár hatáskörén belül a módszertani tevékenység koordinálása.

IV. FEJEZET

A MÓDSZERTANI TEVÉKENYSÉG ÉRVÉNYESÜLÉSE A KÖNYVTÁRI IRÁNYÍTÁSBAN

A módszertani intézmények a könyvtárak irányításában olyan módon vesznek részt, hogy közreműködnek a könyvtárak (a rendszer, a hálózat, a régió) fejlesztési terveinek kidolgozásában, koncepciók javaslatok készítésében a könyvtárak fejlesztéséről, tevékenységük koordinálásáról, a progresszív munkamódszerekről, és az egységes könyvtári rendszeren belül biztosítják a könyvtári dolgozók politikai-szakmai fejlődését.

V. FEJEZET

A MÓDSZERTANI INTÉZMÉNYEK SZERVEZETI STRUKTÚRÁJA

1. A Szlovák Szocialista Köztársaságban a módszertani intézmények szervezeti strukturáját a következők alkotják: az egységes könyvtári rendszer központi könyvtára, a hálózat központi könyvtára, a megyei könyvtárak, a pozsonyi Városi Könyvtár, a járási (körzeti) könyvtárak, s az egyéb hálózati rendszerek megyei és járási módszertani intézményei.

2. A Szlovák Szocialista Köztársaságban az egész rendszer központi módszertani intézménye a Martinban működő Matica Slovenská, amely egyidejűleg ellátja a közművelődési és a tudományos könyvtárak központi módszertani intézményének funkcióit is.

3. Minden hálózat élén a központi könyvtár áll, amely az illetékes felügyeleti szerv megbízásából az adott hálózaton belül ellátja a központi módszertani intézmény funkcióit. Központi módszertani funkciókat lát el

a) a felsőoktatási könyvtárak terén a pozsonyi Egyetemi Könyvtár (a Szlovák Szocialista Köztársaság kulturális minisztériumának és a Szlovák Szocialista Köztársaság oktatásügyi minisztériumának megbízásából);

b) az iskolai könyvtárak területén a pozsonyi Szlovák Pedagógiai Könyvtár (a Szlovák Szocialista Köztársaság oktatásügyi minisztériumának megbízásából);

c) a szakszervezeti könyvtárak vonatkozásában a Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom Központi Könyvtára (a Szlovák Szakszervezeti Tanács megbízásából);

d) a műszaki könyvtárak esetében a pozsonyi Szlovák Műszaki Könyvtár (a Szlovák Szocialista Köztársaság Építésügyi és Műszaki Minisztériumának megbízásából az illetékes szakterületekkel való egyetértésben);

e) az egészségügyi könyvtárak terén a pozsonyi Szlovák Orvostudományi Könyvtár (a Szlovák Szocialista Köztársaság Egészségügyi minisztériumának megbízásából);

f) a Szlovák Tudományos Akadémia intézeteinek könyvtárai vonatkozásában a Szlovák Tudományos Akadémia pozsonyi Központi Könyvtára (a Szlovák Tudományos Akadémia megbízásából);

g) az adminisztratív-közigazgatási könyvtárak területén a pozsonyi Központi Közgazdaságtudományi Könyvtár (a Szlovák Szocialista Köztársaság kulturális minisztériumának megbízásából);

h) a mezőgazdasági könyvtárak esetében a nyitrai Mezőgazdasági Könyvtár (a Szlovák Szocialista Köztársaság oktatásügyi minisztériumának és a Mezőgazdasági és Élelmiszeripari minisztériumnak megbízásából);

i) a muzeumok, képtárak, levéltárak és a műemlékkönyvtárak, valamint a védett könyvtárak terén a pozsonyi Szlovák Nemzeti Múzeum Könyvtára (a Szlovák Szocialista Köztársaság Kulturális Minisztériumának megbízásából).

A rendszer további hálózatai, illetve az ujonnan létesítendő hálózatok esetében a központi módszertani tevékenységet az illetékes központi szervek központi intézményei látják el.

4. A megyei és a járási könyvtárak módszertani központjai az illetékes nemzeti tanács területén működő közművelődési könyvtárak hálózatának módszertani központjai, de egyidejűleg a működési körzetükön belül működő valamennyi könyvtárnak nyújtanak módszertani segítséget, amennyiben erre azok igényt tartanak.

5. Az illetékes szervek utasítása alapján az iskolai, szakszervezeti, egészségügyi, adminisztratív-közigazgatási és mezőgazdasági könyvtári hálózat számára megyei és járási módszertani intézményeket hoznak létre.

VI. FEJEZET

A MÓDSZERTANI INTÉZMÉNYEK FELADATAI

1. Az egész könyvtári rendszer egyenletes és progresszív fejlesztése érdekében a rendszer központi módszertani intézményei a következő feladatokat látják el:

- határozatokat dolgoznak ki a párt és az állami szervek számára a rendszer helyzetéről,

- koncepciókat dolgoznak ki a rendszer fejlesztéséről a megállapított hatáskörön belül,

- a hálózat központi könyvtáraival együttműködve megoldják a rendszer, az egyes hálózatok, a megyei, a járási és a központi könyvtárak problémáit,

- koordinálják a központi és a megyei könyvtárak módszertani részlegeinek fejlesztését és tevékenységét,

- megfelelő instruktív elméleti és szakmai publikációkat és kézikönyveket adnak ki,

- a "Könyvtári dolgozók továbbképzési rendszere" irányelvek alapján figyelemmel kísérik és irányítják a tudományos, a megyei és a járási könyvtárak vezető dolgozóinak a képzését.

2. A hálózat központi módszertani intézményei a következő módszertani feladatokat látják el:

- határozatokat dolgoznak ki a párt és az állami szervek számára az általuk irányított hálózat feltételei alapján;

- kidolgozzák a könyvtári hálózat fejlesztésének koncepcióját és prognózisát, segítséget nyújtanak a könyvtári munka konkrét problémáinak megoldásában;

- koordinálják hálózatuk megyei és járási módszertani részlegeinek fejlesztését és tevékenységét;

- a hálózat számára elméleti-szakmai publikációkat és instruktív anyagokat, valamint információs anyagokat adnak ki a könyvtárak specializációjáról;

- a Könyvtári dolgozók továbbképzésének rendszere irányelvei alapján figyelemmel kíséri és irányítja a hálózatban dolgozó könyvtárosok képzését.

3. A megyei könyvtárak módszertani részlege a következő feladatokat látja el:

- határozatokat dolgoz ki a párt és az állami szervek számára a közművelődési könyvtárakkal kapcsolatban,

- kidolgozza a közművelődési könyvtárak fejlesztésének koncepcióját és prognózisát,

- a hálózat központi könyvtáraival és azok megyei módszertani részlegeivel együttműködve figyelemmel kíséri az illetékes hálózat könyvtárainak fejlődését és tevékenységét,

- a közművelődési könyvtárak számára szakmai és instruktív anyagokat ad ki,

- a megye területén a Könyvtári dolgozók továbbképzésének rendszerére irányelvei alapján figyelemmel kíséri és irányítja a közművelődési könyvtárak dolgozóinak képzését.

4. A járási könyvtárak módszertani részlege a következő feladatokat látja el:

- a párt és az állami szervek számára a közművelődési könyvtárak feltételeihez igazodva kidolgozza a megfelelő határozatokat,

- kidolgozza és a gyakorlatban alkalmazza a fölöttes módszertani intézmények módszertani utmutatásait,

- az adott járás feltételeit figyelembe véve kidolgozza a közművelődési könyvtárak fejlesztésének koncepcióját és prognózisát,

- a közművelődési könyvtárak számára szakmai és instruktív jellegű anyagokat ad ki,

- a Könyvtári dolgozók továbbképzésének rendszere irányelvei alapján figyelemmel kíséri és irányítja a járás közművelődési könyvtáraiban dolgozó könyvtárosok képzését.

5. Az egyes hálózatok megyei és járási módszertani részlegei a következő feladatokat látják el:

- a megye és a járás feltételeihez alkalmazkodva az illetékes hatóság számára a központi könyvtár határozatokat és módszertani utmutatásokat dolgoz ki.

- a megye és a járás keretén belül kidolgozzák a könyvtári hálózat fejlesztésének koncepcióját és prognózisát;

- a megye és a járás területén működő könyvtárak számára szakmai és módszertani anyagokat adnak ki,

- figyelemmel kísérik és irányítják a hálózat könyvtáraiban dolgozó könyvtárosok képzését.

VII. FEJEZET

A MÓDSZERTANI TEVÉKENYSÉG KOORDINÁLÁSA A RENDSZEREN BELÜL

A. A módszertani tevékenység koordinálása a rendszer központi módszertani intézményei, a könyvtári hálózatok és a megyei könyvtárak központi módszertani részlegei között.

1. A központi módszertani intézmény a rendszeren belül módszertani tevékenységet a Matica slovenská tudományos tanácsának keretén belül működő Módszertani Bizottság útján gyakorolja. A Bizottság elnökét és tagjait a Matica slovenská elnökségének jóváhagyása után, a Matica slovenská igazgatója nevezi ki és hívja vissza a központi módszertani intézmények, a központi és a megyei könyvtárak azon vezető dolgozóinak a soraiból, akiket az egyes tárcák, a nemzeti bizottságok és Pozsony város Nemzeti Bizottsága javasolnak. A Bizottság munkájában részt vesz a Szlovák Szocialista Köztársaság kulturális minisztériumának képviselője is.

2. A Bizottság legfontosabb feladatai a következők:

- közreműködés a könyvtári rendszer fejlesztési terveinek kidolgozásában,
- a tervek végrehajtásának ellenőrzése és értékelése,
- gondoskodás az egyes hálózatok arányos fejlesztéséről,
- az egyes hálózatokon belül a módszertani tevékenység fejlődésének rendszeres értékelése,
- a központi és a megyei könyvtárak kiadói és publikációs tevékenységének koordinálása,
- a könyvtári dolgozók továbbképzésének rendszere irányelvei alapján történjék,
- javaslatok készítése a Szlovák Szocialista Köztársaság kulturális minisztériumának a könyvtárak munkájának javításáról, rámutatva azokra a hiányosságokra, amelyek a könyvtárak igazgatása, helyiségekkel való ellátása, anyagi, műszaki felszereltsége, káder- és pénzügyi ellátottsága területén mutatkoznak.

B. A módszertani tevékenység koordinálása az egyes hálózatokon belül.

Az egyes hálózatok központi könyvtárai a könyvtárak tevékenységét saját hálózatuk megyei és járási módszertani részlegei útján koordinálják. Koordinációs bizottságokat hoznak létre, amelyekben részt vesznek a központi könyvtár módszertani osztályának vezetője, a megyei módszertani részlegek képviselői és az illetékes hálózat könyvtáraiból kiválasztott dolgozók. A Bizottság elnökét és tagjait a központi könyvtár igazgatója nevezi ki és/vagy hívja vissza. A Bizottság munkájában részt vesz az irányító szerv képviselője is.

C. A módszertani tevékenység koordinálása a megyékben és a járásokban.

1. A megyei (járási) könyvtárak és a pozsonyi Városi Könyvtár az operatívabb koordináció, valamint a társadalmi hatékonyság biztosítása ér-

dekében a rendszer módszertani tevékenységének fejlesztése során a megyében (járásban) koordinációs bizottságokat hoznak létre. A bizottságok elnökét és a tagjait a megyei (járási) könyvtár igazgatója és a pozsonyi Városi Könyvtár igazgatója a megyei (járási) módszertani részlegek dolgozóiból nevezi ki és/vagy hívja vissza. A bizottság munkájában részt vesz a megyei nemzeti bizottság kulturális osztályának képviselője, a Szlovák Szocialista Köztársaság fővárosának nemzeti bizottsága, valamint a járási nemzeti bizottságok képviselői is.

2. A bizottság feladatai a következők:

- közreműködés az egyes hálózatokba tartozó könyvtárak racionális elhelyezésének megoldásában és a könyvtári szolgáltatások racionális megszervezésében,

- a könyvtári állományok alakításának és használatának koordinálása,

- a könyvtárak kiadói tevékenységének koordinálása,

- a könyvtárak egységes módszertani irányításának biztosítása,

- a könyvtári dolgozók továbbképzésének koordinálása.

3. Azokban a hálózatokban, ahol nem működnek megyei (járási) módszertani részlegek, a módszertani tevékenységet - szükség szerint - a megyei (járási) könyvtárak látják el, e munka során szorosán együttműködnek a hálózatok regionális irányító szerveivel és azok központi könyvtáraival.

VIII. FEJEZET

AZ EGYES MÓDSZERTANI KÖZPONTOK KÖZÖTTI KÖLCSÖNÖS KAPCSOLAT

A. A központi hálózati könyvtárak és a járási könyvtárak kapcsolata a rendszer központi intézményeivel:

A megfelelő minőségű módszertani és koordinációs tevékenység biztosítása érdekében az egész rendszeren belül a központi hálózati könyvtárak és a megyei könyvtárak a központi hálózati intézmény számára prognózisokat, illetve egyéb olyan anyagokat szolgáltatnak, amelyek összefüggnek a hálózat fejlesztésével és annak módszertani tevékenységével; egyidejűleg - szükség szerint - a központi intézmény képviselőit a fontosabb módszertani kérdések megvitatására módszertani tanácskozásokra hívják össze.

B. A hálózat központi intézményeinek kapcsolata a megyei (járási) könyvtárakkal:

1. Amennyiben ki vannak építve a hálózat regionális módszertani részlegei, a központi könyvtár közvetlenül azoknak a részlegeknek nyújt módszertani segítséget.

2. Amennyiben nem működnek regionális részlegek, a hálózat központi könyvtárai együttműködést alakítanak ki a megyei (járási) könyvtárakkal. E fejezet B pontja 1. alpontjában említett együttműködésen kívül, tájékoztatják őket a tervezett módszertani kiszállításokról és az azok során levont következtetésekről, segítenek nekik a könyvtárosképzés bizonyos formáinak tartalmi kidolgozásában, tájékoztatják őket a kiadói tevékenységről és azokról az irányelvekről és utasításokról, amelyek az egyes hálózatok munkájára vonatkoznak.

IX. FEJEZET A MÓDSZERTANI INTÉZMÉNYEK DOLGOZÓI

A módszertani intézmények egyes fokozatai számára szükséges dolgozói létszámot a rendszeren belül, a hálózaton belül és a régióon belül működő könyvtárak száma alapján állapítják meg.

A módszertani intézmények dolgozói hozzávetőleges létszámát tartalmazza az irányelvekhez csatolt melléklet, amely részét képezi ezeknek az irányelveknek.

X. FEJEZET ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

Az ismertetett irányelvek 1977. január 1-én lépnek hatályba.

MELLÉKLET A MÓDSZERTANI INTÉZMÉNYEK DOLGOZÓI LÉTSZÁMA

- A. A járási könyvtárak módszertani részlegének és egyéb hálózatok járási módszertani részlegeinek létszámszükséglete.
1. A járási könyvtár módszertani részlege:
60 közművelődési könyvtár számára 1 módszertanos
1-2 módszertanos az egységes rendszer többi könyvtárai számára
1 módszertanos a gyermekekkel és az ifjúsággal való foglalkozásra.
 2. Más hálózatok módszertani részlegei:
50 könyvtár számára 1 módszertanos.
- B. A megyei könyvtár módszertani részlegének és egyéb hálózatok módszertani részlegeinek létszámszükséglete.
1. A megyei könyvtár módszertani részlege:
5 járási könyvtár működése esetében 1 módszertanos
1 módszertanos az egyéb hálózatok megyei módszertani részlegei számára.
 2. Egyéb hálózatok módszertani részlegei:
10 járási módszertani részleghez 1 módszertanos.
- C. Az egyes hálózatok központi módszertani intézményeinek létszámszükséglete:
1. Azokban a hálózatokban, ahol megyei és járási módszertani részlegek működnek:
 1. módszertanos minden egyes megye számára.
 2. Azokban a hálózatokban, ahol nem szerveznek megyei és járási módszertani részlegeket (a tudományos és a felsőoktatási könyvtárak hálózata, a muzeumok, levéltárak, képtárak és a műemlékkönyvtárak hálózata, valamint a Szlovák Tudományos Akadémia tudományos intézményeinek hálózata); a könyvtárak számát figyelembe véve 1-3 módszertanos.
 - D. A rendszer módszertani központjának létszámszükséglete:
1 módszertanos minden egyes könyvtári hálózat számára.